

European Digital Media Observatory

ΟΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΡΟΝ ΚΑΙ Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΜΟΣΧΑ ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΚΟΒΟΥΛΗ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Μηνιαία αναφορά #34 - δίκτυο ελέγχου γεγονότων του EDMO

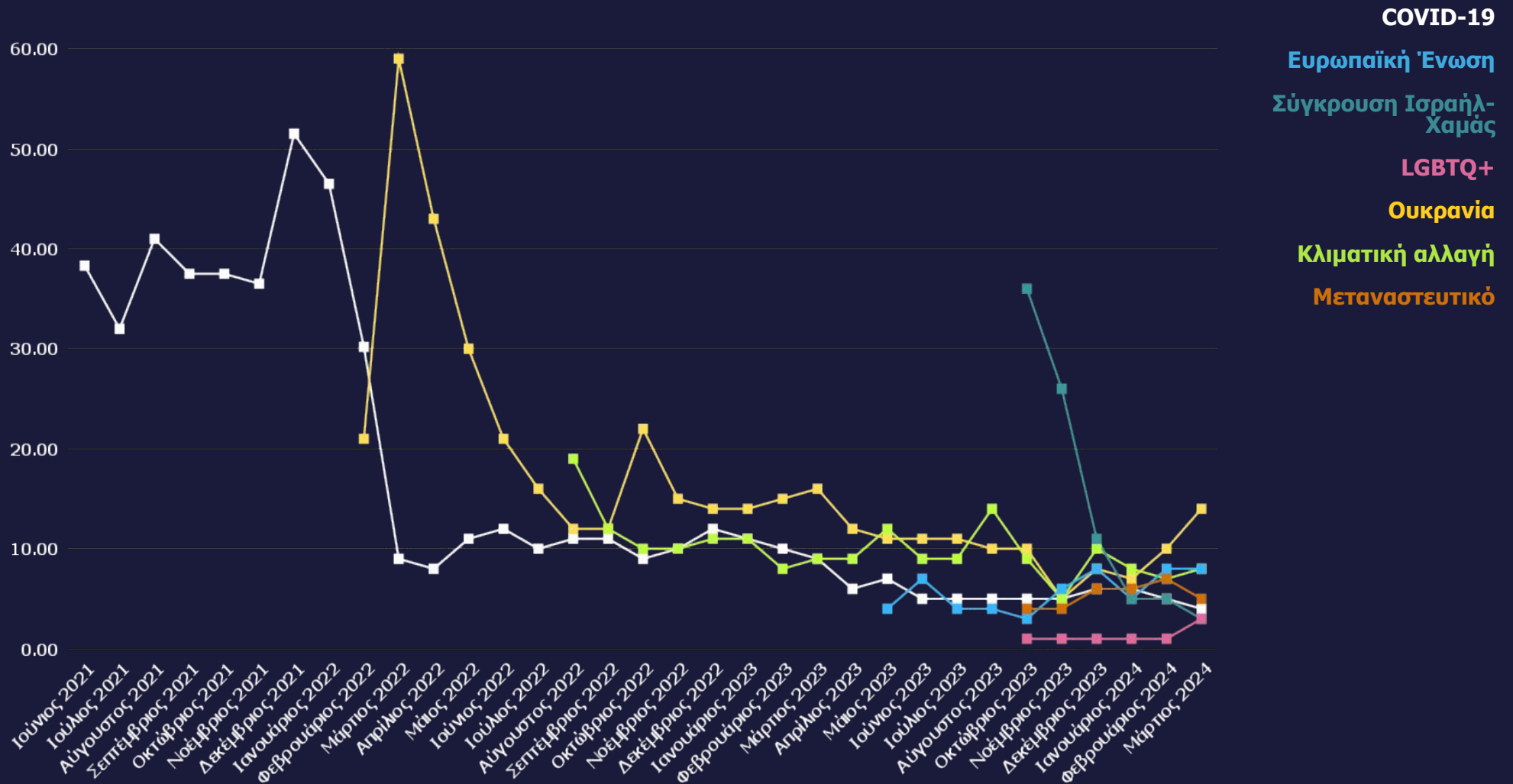
Δημοσιεύθηκε στις 17 Απριλίου 2024

Η ΚΑΚΟΒΟΥΛΗ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΝΑ ΑΥΞΑΝΕΤΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ, ΕΝΩ ΤΟ ΨΕΥΔΕΣ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΤΗΝ LGBTQ+ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΥΞΗΘΗΚΕ ΣΕ ΜΙΚΡΟΤΕΡΟ ΒΑΘΜΟ

Οι 36 οργανισμοί-μέλη* του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO, οι οποίοι συνεισέφεραν στοιχεία για την εν λόγω αναφορά, δημοσίευσαν συνολικά 1,729 άρθρα fact-checking μέσα στον Μάρτιο του 2024. Από αυτά τα άρθρα, 240 (14%) αφορούσαν παραπληροφόρηση σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία, 136 (8%) παραπληροφόρηση που σχετίζεται με την κλιματική αλλαγή, 135 (8%) παραπληροφόρηση που αφορούσε την Ευρωπαϊκή Ένωση, 92 (5%) παραπληροφόρηση σχετικά με θέματα μετανάστευσης, 75 (4%) παραπληροφόρηση που αφορούσε την COVID-19, 56 (3%) παραπληροφόρηση σχετικά με τον πόλεμο μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς και 45 (3%) παραπληροφόρηση κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και θεμάτων που αφορούσαν έμφυλα ζητήματα.

Η αύξηση στα θέματα κακόβουλης παραπληροφόρησης για τον πόλεμο στην Ουκρανία παρατηρείται από τον Νοέμβριο του 2023, ενώ το ποσοστό αυτών των θεμάτων διπλασιάστηκε τους τελευταίους δύο μήνες, από 7% τον Ιανουάριο σε 14% τον Μάρτιο. Επιπλέον, αυξήθηκαν ελαφρώς οι ψευδείς ισχυρισμοί σχετικά με την κλιματική αλλαγή και την κοινότητα LGBTQ+. Η κακόβουλη παραπληροφόρηση σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει σταθερή, ενώ η παραπληροφόρηση για τα ζητήματα μετανάστευσης μειώθηκε ελάχιστα. Τον Μάρτιο η παραπληροφόρηση για την COVID-19 και τον πόλεμο μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς σημείωσαν τα χαμηλότερα καταγεγραμμένα ποσοστά από την αρχή καταγραφής μέσω των αναφορών του EDMO.

% ποσοστό παραπληροφόρησης από το σύνολο που σχετίζεται με τα εξής θέματα

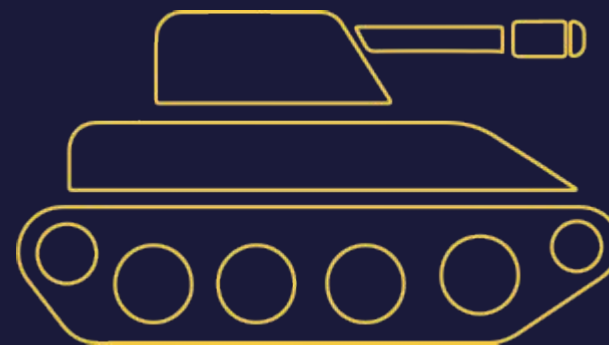

Οι οργανισμοί ελέγχου γεγονότων που συνεισέφεραν υλικό γι' αυτή την αναφορά: 15min, AFP, APA, Correctiv, Delfi, Demagog.cz, Demagog.pl, Demagog.sk, DPA, DW, Eesti Päevaleht, EFE Verifica, Ellinika Hoaxes, Eurocomunicare, Fact Check Cyprus, Factcheck Vlaanderen, FactReview, Faktisk, FranceTV, Funky, Greece Fact Check, InfoVeritas, Lakmusz, Logically Facts, Maldita, Medizin transparent, Newtral, Oštro, PagellaPolitica/Facta, Polígrafo, Pravda, Re:Baltica, The Journal Fact-Check, TjekDet, Verifica RTVE, Verificat

ΟΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΡΟΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΟΔΗΓΗΣΕ ΣΕ ΑΥΞΗΣΗ ΚΑΚΟΒΟΥΛΗΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ ΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Μετά τις δηλώσεις του γάλλου Προέδρου Εμανουέλ Μακρόν για την πιθανότητα αποστολής ευρωπαϊών στρατιωτών στην Ουκρανία για να βοηθήσουν το Κίεβο στον πόλεμο ενάντια στην Ρωσία, πρώτα στα τέλη Φεβρουαρίου και στην συνέχεια στα μέσα Μαρτίου, σημειώθηκε αύξηση σχετικής κακόβουλης παραπληροφόρησης. Συγκεκριμένα παρατηρήθηκε πιο έντονη διασπορά δυο αφηγημάτων που κυκλοφορούσαν ήδη, το ένα αναφορικά με την πιθανότητα κλιμάκωσης του πολέμου (ένα αφήγημα που προώθησαν και ρώσοι αξιωματούχοι) και το άλλο για τον ίδιο τον Μακρόν.

Κλιμάκωση - Στην Γαλλία κυκλοφόρησε σύνδεσμος, ο οποίος υποτίθεται πως παρέπεμπε στην ιστοσελίδα του γαλλικού Υπουργείου Ενόπλων Δυνάμεων, στον οποίο γίνονταν κάλεσμα για στράτευση 200,000 στρατιωτών που θα στέλνονταν στην Ουκρανία. Στην Πολωνία κυκλοφόρησαν ψευδείς ισχυρισμοί για εμπλοκή της χώρας στον πόλεμο εναντίον της Ρωσίας και αποστολή στρατευμάτων στην Ουκρανία, ενώ οι ίδιοι ισχυρισμοί έκαναν λόγο για εκχώρηση δικαιοδοσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να αποφασίσει αν θα γίνει υποχρεωτική στράτευση στην χώρα. Στην Ουγγαρία κυκλοφόρησε ο ψευδής ισχυρισμός ότι γερμανός στρατηγός δήλωσε πως περιμένουν πόλεμο με την Ρωσία μέσα σε 5 χρόνια. Στην Εσθονία κυκλοφόρησε ο ψευδής ισχυρισμός ότι γαλλικά στρατεύματα κινούνταν ήδη προς την Ουκρανία. Στην Ισπανία και την Πορτογαλία εντοπίστηκε ο ψευδής ισχυρισμός ότι η Πορτογαλία ξεκίνησε να καλεί εφέδρους ενώ θέσπισε πρόστιμο 500 ευρώ αν κάποιος αρνούταν να πολεμήσει στην Ουκρανία.

Εμανουέλ Μακρόν - Ο γάλλος Πρόεδρος στοχοποιήθηκε στο πλαίσιο δύο διαφορετικών αφηγημάτων που κυκλοφόρησαν ευρέως στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα οποία σχετίζονταν άμεσα με τον πόλεμο στην Ουκρανία. Το ένα αφήγημα σχετίζονταν με τις διαδηλώσεις των αγροτών (ένα θέμα που εκμεταλλεύτηκαν εκτενώς κέντρα κακόβουλης παραπληροφόρησης υπέρ της Ρωσίας όπως αναλύθηκε σε πρόσφατη αναφορά του EDMO), και το άλλο αφορούσε τρανσφοβικούς ψευδείς ισχυρισμούς για την σύζυγο του Μπριτζίτ. Αντίστοιχο αφήγημα, στο πλαίσιο ρωσικής προπαγάνδας, στόχευσε στο παρελθόν τον Ουκρανό πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι.

**Σε αυτό το σημείο θυμίζουμε τον ορισμό μας για τον όρο "αφήγημα κακόβουλης παραπληροφόρησης":*

Ένα σαφές μήνυμα το οποίο εντοπίζεται σε μια ομάδα αναρτήσεων, το οποίο μπορεί να αποδειχθεί πως είναι ψευδές χρησιμοποιώντας μεθοδολογία ελέγχου γεγονότων.

ΚΑΚΟΒΟΥΛΗ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟΥΣ CROCUS CITY HALL ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Η τρομοκρατική επίθεση στο Crocus City Hall, έναν συναυλιακό χώρο κοντά στην Μόσχα, στις 22 Μαρτίου, οδήγησε σε κύμα κακόβουλης παραπληροφόρησης ανά την Ευρώπη. Ξεχωριστή αναφορά του EDMO έδειξε πως οι ψευδείς ισχυρισμοί ακολούθησαν τις προσπάθειες του Κρεμλίνου να κατηγορήσει την Ουκρανία για την τρομοκρατική επίθεση για την οποία ανέλαβε την ευθύνη η ISIS. Από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσα από την παρούσα αναφορά προκύπτει πως κάποιοι από τους εν λόγω ισχυρισμούς ήταν οι πιο δημοφιλείς ανάμεσα στους ψευδείς ισχυρισμούς που εντοπίστηκαν τον Μάρτιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

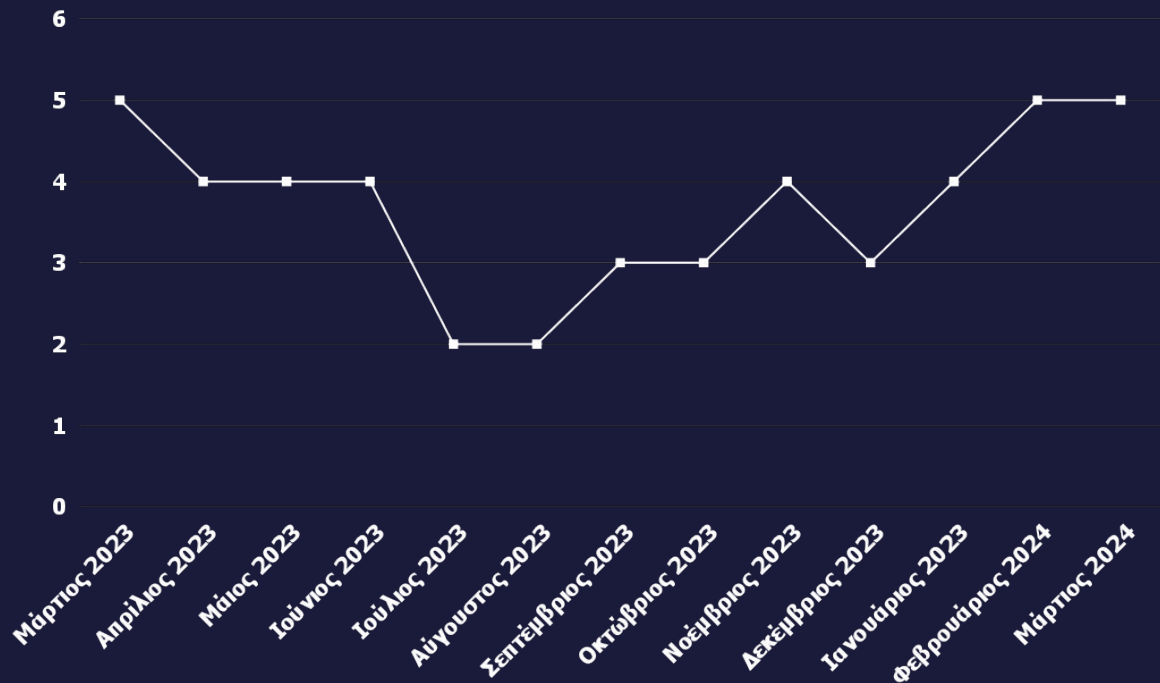
Μεταξύ άλλων κυκλοφόρησαν ψευδείς ισχυρισμοί για υποτιθέμενη σχέση των υπεύθυνων της επίθεσης με την Ουκρανία. Σημαντική ήταν επίσης η κυκλοφορία ενός ψηφιακά επεξεργασμένου βίντεο (deepfake) του Γραμματέα του Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας και Άμυνας της Ουκρανίας Αλεξέι Ντανίλοφ στο οποίο υποτίθεται πως επικροτούσε την επίθεση. Το βίντεο προβλήθηκε λίγες ώρες μετά την επίθεση από το ρωσικό κανάλι NTV και στη συνέχεια κυκλοφόρησε στα social media.

Τον Μάρτιο κυκλοφόρησαν επίσης ψευδείς ισχυρισμοί για την Ουκρανία σύμφωνα με τους οποίους ευρωπαίοι πολίτες κινδύνευαν από ουκρανικά πυρομαχικά, μετανάστες και εξαγωγή προϊόντων. Άλλοι ψευδείς ισχυρισμοί έκαναν λόγο για στρατιώτες που λιποτάκτησαν και προσπάθησαν να φύγουν από την χώρα, ότι ο πόλεμος είναι στημένος και πως ουκρανοί πολίτες καλωσορίζουν ρώσους στρατιώτες όταν εισέρχονται στις πόλεις τους.

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Το ποσοστό παραπληροφόρησης με χρήση υλικού που δημιουργήθηκε με λογισμικό ΑΙ παρέμεινε σταθερό τον Μάρτιο. Από τα 1,729 άρθρα fact-checking τα 87 χρησιμοποίησαν αυτή την τεχνική για διασπορά κακόβουλης παραπληροφόρησης. Αυτό αντιστοιχεί στο 5% του συνόλου το ίδιο με τον Φεβρουάριο.

Πέρα από την προαναφερθείσα περίπτωση με βίντεο που υποτίθεται πως δείχνει ουκρανό αξιωματούχο να επικροτεί την τρομοκρατική επίθεση στο Crocus City Hall, κυκλοφόρησαν εικόνες από την πυραμίδα στο Μουσείο του Λούβρου στο Παρίσι να φλέγεται (οι οποίες συνοδεύτηκαν από τον ισχυρισμό ότι την φωτιά προκάλεσαν μετανάστες), κατασκευασμένες εικόνες διαδηλώσεων αγροτών στην Πολωνία και ψεύτικες εικόνες από υποτιθέμενη προώθηση αντρικής κούκλας η οποία είναι έγκυος.

ΟΙ 4 ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΟ ΕΥΡΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΗΤΑΝ:

- Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν είναι συγγενής αξιωματούχου των Ναζί (το εν λόγω αφήγημα είναι παλιό ωστόσο κυκλοφόρησε ξανά τον Μάρτιο)
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει το σενάριο απαγόρευσης επισκευής οχημάτων που είναι άνω των 15 ετών
- ▲ Ουκρανός αξιωματούχος παραδέχεται ότι η χώρα του ευθύνεται για την τρομοκρατική επίθεση στην Μόσχα (στην πραγματικότητα το βίντεο ήταν deep fake)
- ◆ Ένας από τους τρομοκράτες που συνελήφθη για την επίθεση στην Μόσχα είναι τσετσένος διοικητής που πολέμησε για την Ουκρανία εναντίον της Ρωσίας

ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ο πρώην πρόεδρος της Ουκρανίας, Πέτρο Ποροσένκο έκανε κάλεσμα για ειρήνη με την Ρωσία

Τα σχολεία των Βάσκων απαγορεύουν στα παιδιά να έχουν φαγητό στο διάλειμμα κατά το Ραμαζάνι

Έρευνα έδειξε ότι τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα μολύνουν 1,850 φορές περισσότερο από τα αυτοκίνητα με μηχανή εσωτερικής καύσης

Μελέτη έδειξε ότι το 86% των παιδόφιλων ήταν ομοφυλόφιλοι ή αμφιφυλόφιλοι

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτή την αναφορά συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε στους οργανισμούς ελέγχου γεγονότων οι οποίοι είναι μέλη του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO (<https://edmo.eu/fact-checking-community/>).

Περίοδος αναφοράς: 1-31 Μαρτίου 2024. Αριθμός απαντήσεων: 36.

Βασικοί ελεγκτές της αναφοράς: Tommaso Canetta και Enzo Panizio, Pagella Politica/Facta.
Για περισσότερες πληροφορίες: t.canetta@pagellapolitica.it.

Το EDMO έχει λάβει χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τον αριθμό συμβολαίου: LC-01935415